

Республика Татарстан
СОВЕТ МУРТЫШ-ТАМАКСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
САРМАНОВСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
ул. Советская, д. 47, с. Муртыш-Тамак
423358
Телефон: 4-52-05

Татарстан Республикасы
САРМАН
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
МОРТЫШТАМАК АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
СОВЕТЫ
Совет урамы, 47 йорт, Муртыштамак авылы,
423358
Телефон: 4- 52-05

РЕШЕНИЕ
19.09.2025

КАРАР
№ 17

**Татарстан Республикасы Сарман муниципаль
районы Муртыштамак авыл жирлегенен
коммуналь инфраструктураны комплекслы
үстерү программасын раслау турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131 номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 өлешенен 6.1 пункты, РФ Хөкүмәтенен «жирлекләрнең, шәһәр округларының коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программаларына таләпләрне раслау турында» 2013 елның 14 июнендәге 502 номерлы карары (2023 елның 28 ноябрендәге редакциясе) нигезендә Муртыштамак авыл Советы Башкарма комитеты Сарман муниципаль районы жирлекләре карар бирә:

1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Муртыштамак авыл жирлегенен коммуналь инфраструктураны комплекслы үстерү программасын кушымта нигезендә расларга.
2. Әлеге карарны «Татарстан Республикасының хокукий мәгълүматның рәсми порталында» халыкка житкерергә (PRAVO.TATARSTAN.RU) һәм Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының рәсми сайтында.
3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

Муртыштамак авыл
жирлеге Башкарма
комитет житәкчесе

Хафизов И.И.

***Муртыштамак авыл жырлегенең коммуналь
инфраструктурасын комплекслы үстерү
программасы
ТР Сарман муниципаль районы
2025-2035 ЕЛЛАРГА***

с. Муртыш- Тамак
2025

Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Мортыштамак авыл жирлеген башкарма комитеты карары белән расланды
от 19. 09 2025 г. №17

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программа исеме	Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Мортыштамак авыл жирлеген коммуналь инфраструктурасын 2035 елга кадәр комплекслы үстерү программасы
Программаны эшләү өчен нигез	Мортыштамак авыл жирлеген башкарма комитеты житәкчесенен Мортыштамак авыл жирлеген халкын коммуналь челтәрләрен сыйфатлы хезмәт күрсәтүләрен һәм норматив сыйфатлы эчәр су белән тәмин итү, шул нигездә халыкның сәламәтлеген һәм сәламәтлеген яхшырту мәсьәләләрен хәл итү турында карары социаль-икътисадый вәзгыятьне.
Төп эшләүчеләр программалар	Мортыштамак авыл жирлеген башкарма комитеты
Программаның заказчысы	Мортыштамак авыл жирлеген башкарма комитеты
Төп башкаручылар программа чаралары	Мортыштамак авыл жирлеген башкарма комитеты, районның коммуналь комплексы оешмалары, башка оешмалар
Программаның максатлары	Авыл жирлеген халкын коммуналь челтәрләрен сыйфатлы хезмәт күрсәтүләрен һәм норматив сыйфатлы эчәр су белән житәрлек күләмдә тәмин итү; шул нигездә халыкның сәламәтлеген торышын яхшырту; социаль яктан савыктыру-Мортыштамак авыл жирлеген территориясендә экологик хәл.
Программаның бурычлары	- әлеген программа максатларына ирешү өчен финанс, матди-техник ресурсларны, житештерү потенциалын берләштерү; - үзәкләштерелгән су белән тәмин итү объектларында су сыйфаты күрсәткечләрен санитария нормалары таләпләренә туры килүен тәмин итү өчен гомуми төзелеш эшләрен үткәрү; - ташландык суларны агызу объектларында гомуми төзелеш эшләрен башкару; - суны экономиялә тотуга юнәлдерелгән чаралар үткәрү; - автоном су чыганаclarында су әзерләү һәм зарарсызландыру технологияләрен кертү эшен дәвам итү - торак пунктларында
	- торак пунктларда төчеген су ятмаларын барлау һәм скважиналарны төзекләндерү - суүткәргеч челтәрләрен һәм су белән тәмин итү системаларын реконструкцияләү.
Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2025– 2035 г
Финанслауга ихтыяж күләмнәрен программалар	Эшләнгән программа нигезендә
Контрольне оештыру программаны үтәү	Эшләнгән программа нигезендә

Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре һәм социаль-икътисадый күрсәткечләре нәтижелелек	Жирлекнең коммуналь инфраструктурасын модернизацияләү һәм яңарту, эксплуатация чыгымнарын киметү; кеше тормышына яңый торган авария хәлләре килеп чыгу сәбәпләрен бетерү, әйләнә-тирә мохитнең экологик торышын яхшырту. Су белән тәмин итүне һәм ташландык суларны агызуны үстерү: - су белән тәмин итүнең ышанычлылығын арттыру; - экологик иминлекне арттыру; - эчә торган суның сыйфаты параметрларының билгеләнгән нормативларга туры килүе; - су югалту дәрәжәсен 5 кә кадәр киметү%; - бер продукциягә эксплуатация чыгымнарын киметү. Көнкүреш калдыкларын утильләштерү: - жирлек территориясендә санитария хәлен яхшырту; - экологик торышны яхшырту; - көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын оештыруны, утильләштерүне һәм эшкәртүне тәмин итү. Газ белән тәмин итүне үстерү: - кулланучыларны газ белән тәмин итү. Электр белән тәмин итүне үстерү: - кулланучыларны электр белән тәмин итү хезмәте белән тәмин итү.
---	--

Әлеге программада кулланыла торган төп төшенчәләр

Әлеге программада түбәндәге төп төшенчәләр кулланыла:

1) **коммуналь комплекс оештыру** - барлык оештыру-хокукий рәвешләренә карамастан, жылылык, су белән тәмин итүне, ташландык суларны агуны һәм чистартуны тәмин итү максатларында товарлар житештерү (хезмәтләр күрсәтү) өчен файдаланыла торган (файдаланыла торган) инженерлык инфраструктурасын эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручы һәм (яисә) каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өчен файдаланыла торган объектларны эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручы юридик зат;

2) **инженерлык инфраструктурасы** - муниципаль берәмлекләр территорияләре чикләрендә урнашкан (тулысынча яисә өлешчә) һәм шушы муниципаль берәмлекләрнең кулланучылар ихтияжлары өчен билгеләнгән Жылылык, су белән тәмин итү, ташландык суларны агу һәм чистарту өлкәсində файдаланыла торган житештерү һәм мөлкәт объектлары, шул исәптән торба үткәргечләр, электр тапшыру линияләре һәм башка объектлар җыелмасы;

3) **каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өчен файдаланыла торган объектлар**, - каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өчен турыдан-туры файдаланыла торган объектлар;

4) **коммуналь комплексны оештыруның житештерү программасы** - күрсәтелгән оешманың жылылык, су белән тәмин итү, ташландык суларны агу һәм чистарту, каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өлкәсində аның тарафыннан товарлар житештерүне (хезмәтләр күрсәтүне) тәмин итү буенча эшчәнлек программасы, аңа әлеге оешма тарафыннан эксплуатацияләнә торган инженерлык инфраструктурасын һәм (яисә) каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өчен файдаланыла торган объектларны реконструкцияләү чаралары керә (алга таба шулай ук-житештерү программасы);

5) **муниципаль берәмлекнең коммуналь инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы** - коммуналь инфраструктураны һәм каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өчен файдаланыла торган объектларны төзү һәм модернизацияләү программасы, ул әлеге системаларны һәм объектларны торак һәм сәнәгать төзелеше ихтияжлары нигезендә үстерүне, кулланучылар өчен житештерелә торган товарларның (күрсәтелә торган хезмәтләрнең) сыйфатын яхшыртуны, муниципаль берәмлек территориясində экологик хәлне яхшыртуны тәмин итә (алга таба-инженерлык инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы);

6) **коммуналь комплексны оештыруның инвестиция программасы** коммуналь инфраструктураны үстерү буенча - коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программасын гамәлгә ашыру максатларында коммуналь инфраструктура һәм көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өчен файдаланыла торган объектлар төзүне һәм (яисә) модернизацияләүне финанслау программасы (алга таба шулай ук-инвестиция программасы);

7) **коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә Тарифлар** - коммуналь комплекс оешмалары житештерә торган товарлар (күрсәтелә торган хезмәтләр) өчен коммуналь комплекс оешмалары белән исәп-хисаплар башкарыла торган һәм кулланучылар өчен бәягә (тарифка) кертелә торган бәя ставкалары, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга өстәмәләренә исәпкә алмыйча;

8) **кулланучылар өчен бәяләр (тарифлар)** - кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләренә исәпкә алмыйча, су белән тәмин итүне, ташландык суларны агуны һәм чистартуны, каты көнкүреш калдыкларын утильләштерүне (күмүне) тәмин итү максатларында товарлар житештерүне (хезмәтләр күрсәтүне) тәмин итүче коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларны үз эченә ала торган бәя ставкалары;

9) **коммуналь инфраструктурага тоташтыруга тариф** яңа төзелә торган (реконструкцияләнә торган) күчемсез мөлкәт объектларын (биналар, төзелешләр, корылмалар, башка объектлар) - күрсәтелгән күчемсез мөлкәт объектларын инженер-техник тәмин итү челтәрләренә тоташтырган өчен түләүне формалаштыра торган бәя ставкасы (алга таба-коммуналь инфраструктура системасына тоташтыру тарифы);

10) **коммуналь комплексны оештыруның коммуналь инфраструктурага тоташтыруга тарифы** - коммуналь комплексны оештыру өчен билгеләнә торган һәм оешманың инвестиция программасын финанслау өчен кулланыла торган бәя ставкасы коммуналь комплекс (алга таба шулай ук - коммуналь комплексны оештыруның тоташтыруга тарифы);

11) **инженер-техник тәмин итү челтәрләренә тоташтырган өчен түләү** - бина, корылма,

корылма, башка объект төзүчө затлар кертэ торган түлөү, шулай ук бинаны, төзелешне, корылманы, башка объектны реконструкциялүүчө затлар кертэ торган түлөү, эгэр элеге реконструкция реконструкцияләнэ торган бинаның, төзелешнөң, корылманың, башка объектның кулланыла торган йөклөнөшөн арттыруга китерсэ (алга таба шулай ук - тоташтыру өчен түлөү);

12) **кулланучылар өчен бэягэ (тарифка) өстәмэ** - кулланучыларның коммуналъ комплекс оешмалары белән исэп - хисап ясаганда исэпкэ алына торган бэя ставкасы коммуналъ комплекс оешмаларының инвестиция программаларын финанслау максатларында билгеләнэ һәм аның гомуми күләме коммуналъ инфраструктураны үстерү буенча инвестиция программаларын гамэлгэ ашыручы коммуналъ комплекс оешмалары товарларына һәм хезмэт күрсэтүләрэнэ тарифларга өстәмэлэр суммасына туры килэ (алга таба шулай ук-кулланучылар өчен бэягэ (тарифка) өстәмэ);

13) **коммуналъ комплекс оештыру товарларына һәм хезмэт күрсэтүләрэнэ тарифларга өстәмэ** - кулланучылар өчен бэягэ (тарифка) өстәмэ нигезендэ коммуналъ комплекс оештыру өчен билгеләнэ торган бэя ставкасы ул житештерэ торган товарлар (күрсәтелэ торган хезмэтлэр) өчен күрсәтелгән оешма белән исэп-хисап ясаганда исэпкэ алына һәм коммуналъ комплекс оештыруның инвестиция программасын финанслау өчен кулланыла;

14) **тарифлар һәм өстәмэлэр** - коммуналъ комплекс оешмалары товарларына һәм хезмэт күрсэтүләрэнэ Тарифлар, инженерлык инфраструктурасына тоташтыруга тарифлар, коммуналъ комплекс оешмаларының тоташтыруга тарифлары, шулай ук Коммуналъ комплекс оешмалары товарларына һәм хезмэт күрсэтүләрэнэ тарифларга өстәмэлэр һәм кулланучылар өчен бэялэргэ (тарифларга) «тарифларны жайга салу нигезлэре турында» Федераль закон нигезендэ жайга салынырга тиешле өстәмэлэр 2004 елның 30 декабрэндэге 210-ФЗ номерлы (2005 елның 26 декабрэндэге 184-ФЗ номерлы Федераль закон редакциясендэ) һәм Россия Федерациясэ Хөкүмэтэ тарафыннан раслана торган кагыйдэлэр белән;

15) **коммуналъ комплексны оештыруның житештерү программасы һәм инвестиция программасы үтэлешенэ мониторинг** - коммуналъ комплексны оештыруның житештерү программасының һәм инвестиция программасының үтэлеше турында мәгълүматны, шулай ук каты көнкүреш калдыкларын утильлэштерү (күмү) өчен файдаланыла торган коммуналъ инфраструктураның һәм объектларның торышы һәм үсеше турында мәгълүматны вакытлыча жыно һәм анализлау;

16) **коммуналъ комплекс оешмалары товарларынан һәм хезмэт күрсэтүлэрэннэн файдаланучылар өчен файдалану мөмкинлегэ** - кулланучылар өчен бэялэрне (тарифларны) һәм кулланучылар өчен бэялэргэ (тарифларга) өстәмэлэрне исэпкэ алып, коммуналъ комплекс оешмаларының тиешле товарларын һәм хезмэт күрсэтүлэрэн кулланучылар тарафыннан сатып алу һәм түлөү мөмкинлегэ;

17) **коммуналъ комплекс оешмалары товарларын һәм хезмэт күрсэтүлэрэн кулланучылар** жылылык, су белән тээмин итү, ташландык суларны агызу, каты көнкүреш калдыкларын утильлэштерү (күмү) өлкэсендэ-килешү буенча электр һәм жылылык энергиясен, су, үз хужалык - көнкүреш һәм (яисэ) житештерү ихтыяжлары өчен каты көнкүреш калдыкларын агызу һәм утильлэштерү (күмү) буенча хезмэт күрсэтүлэр сатып алучы затлар (алга таба-кулланучылар). Торак секторында жылылык, су белән тээмин итү, су агызу, каты көнкүреш калдыкларын утильлэштерү (күмү) өлкэсендэ күрсәтелгән оешмаларның товарларын һәм хезмэт күрсэтүлэрэн кулланучылар булып;

а) күпфатирлы йортларда-элегэ күпфатирлы йорттагы урыннардан файдаланучы затларга коммуналъ хезмэтлэр күрсэтү өчен югарыда күрсәтелгән товарларны һәм хезмэт күрсэтүлэрне сатып алучы торак милекчелэрэ ширкэтлэрэ, идарэче оешмалар яисэ күпфатирлы йортка урыннар милекчелэрэ турыдан-туры идарэ иткэн очракта күпфатирлы йорттагы урыннар милекчелэрэ;

б) торак йортта-элегэ йортның милекчесэ яисэ коммуналъ хезмэтлэр күрсэтүчэ ул вэкалэт биргән зат;

18) **коммуналъ комплексны оештыруның финанс ихтыяжлары** - коммуналъ комплекс оешмасының житештерү программасын һәм (яисэ) оешманың инвестиция программасын үтэү өчен кирэкле тарифлар һәм өстәмэлэр буенча товарлар реализациялөүдөн (хезмэтлэр күрсэтүдөн) акчалар күләменөң исэп-хисап күрсэткечелэрэ коммуналъ инфраструктураны үстерү буенча коммуналъ комплекс.

Муниципаль берәмлеккә кыскача характеристика

Мортыштамак авыл жирлеге «Сарман муниципаль районы «муниципаль берәмлегенен һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренң территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 39-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә төзелгән.

Мортыштамак авыл жирлеге составына әлеге закон нигезендә Мортыштамак авылы (Сарман авылы үзәгеннән 5 км ераклыкта урнашкан административ үзәк), Боламык поселогы һәм Көлмәт авылы керә. Жирлек Татарстан Республикасының көнчыгышында, Сарман муниципаль районының үзәк өлешендә урнашкан. Мортыштамак авыл жирлеге төньякта Сарман авыл жирлеге белән, көнчыгышта Рангаз авыл жирлеге белән, төньяк-көнчыгышта - Әлмәт авыл жирлеге белән, көньяк-көнчыгышта Ләшәү-Тамак авыл жирлеге белән, көньякта - Иске Кәшер авыл жирлеге белән, Сарман муниципаль районының Илексаз авыл жирлеге белән чиктәш. Мортыштамак авыл жирлегенң гомуми мәйданы 5180,1 га тәшкил итә, шул исәптән 193,22 га торак пунктлар мәйданы, шулардан: Мортыштамак авылы - 131,88 га, Боламык авылы - 16,2 га, Көлмәт авылы - 45,64 га. Мортыштамак авыл жирлегенң жирләре уңдырышлы. Климат уртача дымлы. Умартачылык, терлекчелек һәм үсемлекчелек өчен шартлар бар. Жирлек территориясендә Минзәлә елгасы ага. Жирлек территориясендә Ромашкино нефть ятмасы территориясендә «Татнефть» ААҖ нефть чыгара. Жирлектә гомуми белем бирү мәктәбе, балалар бакчасы, китапханә, авыл клубы, ике фельдшер-акушерлык пункты, почта бүлекчәсе, «Сарман» агрофирмасы» ЖЧҖенң авыл хужалыгы предприятиесе, «Үрнәк» бүлекчәсе бар.

Инженерлык инфраструктурасының торышы

Су белән тәмин итү

Мортыштамак авыл жирлеген хужалык-эчә торган су белән тәмин итүнең төп чыганагы булып жир асты сулары тора. Халык суны артезиан скважиналарынан да, чишмәләрдән дә файдалана. Халыкка хезмәт күрсәтә торган су белән тәмин итүнең гамәлдәге барлык системалары мөстәкыйль (һәр торак пункт өчен эшләнгән) һәм бер-берсе белән берничек тә бәйлә түгел.

Суүткәргеч челтәрләре су сүтү колонкалары белән жиһазландырылган. Янгынга каршы су запасы су башняларында саклана. Су башнясы посёлокның су куллануын көйли, челтәрдә кирәкле басым ясый, шулай ук 10 минутлык янгынга каршы су запасын саклый.

Житештерү билгеләнешендәге объектларны һәм агросәнәгать комплексын су белән тәмин итү үз су белән тәмин итү чыганаclarыннан (артезиан скважиналарынан) гамәлгә ашырыла.

Суүткәргеч челтәренң проблемалы характеристикалары булып:

- суүткәргеч челтәренң искерүе, арматураның искерүе. Шуңа бәйлә рәвештә еш кына аварияләр һәм агып чыгулар була, һәм шуның нәтижәсендә су югалтулар арта.

Канализация

Мортыштамак авыл жирлегендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

Халыкның төп өлеше су үткәрни торган стеналы һәм төбе булган калкулыклардан файдалана. Индивидуаль төзелеш йортларында чокырларны мөстәкыйль ысул белән ясыйлар.

Территорияне санитар чистарту

Бу бүлектә каты һәм сыек көнкүреш калдыкларын оештыру, жыю, бетерү, зарарсызландыру, шулай ук посёлок территорияләрен жыештыру мәсьәләләре карала.

Атмосфера һавасын, су ресурсларын саклау, зарарлы йогынты чыганаclarын ачыклау, утильләштерелми торган сәнәгать калдыкларын бетерү, зарарсызландыру мәсьәләләре «әйләнә-тирә мохитне саклау»бүлегендә карала.

Гамәлдәге төзелеш каты көнкүреш калдыклары барлыкка килү чыганагы булып тора. Аларны шартлы рәвештә 4 нче һәм 5 нче класслы куркынычлы калдыкларга кертергә мөмкин. Көнкүреш калдыклары торак пунктлар янындагы санкцияләнгән чүплекләргә чыгарыла.

Жылылык белән тәмин итү

Мортыштамак авыл жирлеген территориясендә жылылык белән үзәкләштерелгән тәмин итү юк.

Төзелешләрне жылыту жылылык белән тәмин итүнең локаль чыганаclarыннан - түбән басымлы табигый газда эшләүче бер контурлы индивидуаль көнкүреш казаннарыннан гамәлгә ашырыла.

Мортыштамак авыл жирлегенендә жәмәгать учреждениеләре (төп гомуми белем бирү мәктәбе, мәдәният йорты) 100 кВт һәм аннан да азрак куәтле котельныйлардан файдаланалар. Авылда булган котельныйларга мәгълүматлар бирелмәгән.

Газ белән тәмин итү

Хәзерге вакытта Мортыштамак авыл жирлеген газ белән тәмин итү югары басымлы магистраль газүткәргечтән, бүлгеч газүткәргечләр һәм «Сарман» ГРС газ бүлү станциясе аша башкарыла.

Мортыштамак авыл жирлегенендә авыл торак пунктларына табигый газ ГРСТАН Бистәра югары басымлы газүткәргечләр буенча газ бүлү пунктларына (ГРП, ШРП) кадәр бирелә. Аннары түбән басым челтәрләре буенча турыдан-туры кулланучыга.

Электр белән тәмин итү

Үзәкләштерелгән электр белән тәмин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

Элемтә

Телефон һәм кәрәзле элемтә, цифрлы тапшырулар, интернет бар.

Элемтә турыдан-туры туклану зонасы белән шкаф системасы аша оештырылган.

Линия хужалыгы – кабель-һава хужалыгы, траншеяларда һәм кабель канализациясендә һәм Терәкләрдә һава буенча кабельләр белән башкарылган. Кабельләр тибы: жепсел-оптик кабельләр, бер дүртле КСПП.

Телефон станцияләре Россиянең бөтен территориясе белән шәһәрара элемтәләренә, шулай ук, БДБ илләрен дә кертәп, халыкара сөйләшүләренә тәмин итә.

Шәһәрара элемтә жепселле-оптик тапшырулар линиясе аша оештырылган. Татарстан Республикасы буенча физик божра оештырылган, ул каналларны житәрлек күләмдә файдаланырга мөмкинлек бирә.

2. Программаның төп максатлары һәм бурычлары, аны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары Инженерлык инфраструктурасын үстерү гамәлләре Су белән тәмин итү

Килеп туган вәзгыятьтә жирлек халкын эчәр су белән тәмин итү проблемасын хәл итү өчен дәүләт хакимияте органнары, муниципаль берәмлекләренендә авыл һәм шәһәр жирлекләре органнары, кызыксынган оешмалар катнашында жир асты суларының барланган запасларын үзләштерүне көчәйтәргә, яңа чыганаclarны ачыклау эшләрен киңәйтәргә кирәк. Моннан тыш, авыл торак пунктларында автоном су чыганаclarы төзү практикасын давам итәргә, су белән тәмин итү һәм ташландык суларны агызу буенча капитал объектлар төзәргә, гамәлдәге су белән тәмин итү системаларын реконструкцияләргә һәм гамәлдәге су әзерләү корымаларында нәтижәле техник чишелешләр кертәргә кирәк.

Әлеге программаның максатлары булып:

- Мортыштамак авыл жирлеген халкын норматив сыйфатлы эчәр су белән житәрлек күләмдә тәмин итү;

- шушы нигездә халыкның сәламәтлегенә торышын яхшырту;

- Мортыштамак авыл жирлеген территориясендә социаль-экологик хәлне яхшырту.

Программаның бурычлары:

- әлеге программа максатларына ирешү өчен финанс, матди-техник ресурсларны һәм житештерү потенциалын берләштерү;

- үзәкләштерелгән су белән тәмин итү объектларында су сыйфаты күрсәткечләренендә санитария нормалары таләпләренә туры килүен тәмин итү өчен гомуми төзелеш эшләре үткәргү;

- суны экономиялә тотуга юнәлдерелгән чаралар үткәргү;

- Мортыштамак авыл жирлегендә автоном су жыю чыганаclarында су әзерләү һәм зарарсызландыру технологияләрен кертү эшен давам итү;

- жирлекнең торак пунктларында төче су ятмаларын барлау һәм скважиналарны төзекләндерү;

- суүткәргеч челтәрләрен һәм су белән тәмин итү системаларын реконструкцияләү.
- торак секторын үстерү һәм комплекслы үзләштерүне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру торак төзелеше өчен жир кишәрлекләре;
- халыкка коммуналь хезмәтләр күрсәтүнең сыйфатын һәм ышанычлылығын арттыру, гамәлдәге застлар урыннарында коммуналь инфраструктураны үстерү һәм модернизацияләү мөмкинлекләрен тәмин итү

Гомуми су куллану торак һәм жәмәгать биналарында хужалык-эчү ихтыяжларына, тышкы янғын сүндерүгә, урамнарға һәм яшел үсентеләргә су сибүгә тотылуны үз эченә ала. Халыкның хужалык-эчү ихтыяжларына исәпләнгән Су чыгымнары 2.04.02-84* п.2.1 буенча кабул ителгән биналарны (санитария-техник жиһазларны) төзекләндерү дәрәжәсенә һәм су куллануның тәүлеклек һәм сәгать тигезсезлеге коэффициентларына бәйле рәвештә бер кешегә су куллану нормаларынан чыгып исәпләнә. Суны чагыштырмача куллану хужалык-эчү һәм көнкүреш ихтыяжларына жәмәгать биналарындагы су чыгымнарын үз эченә ала.

Тышкы янғын сүндерүгә су чыгымы нормасы һәм торак пунктта бер үк вакытта янғыннар саны СНиП 2.04.02-84* 5 таблицасы нигезендә халык санына һәм төзелеш катларына бәйле рәвештә кабул ителгән һәм гамәлдәге хәлгә һәм генераль планын гамәлгә ашыруның барлык срокларына 5л/с (су чыгымы 5 л/с булган 1 янғын) тәшкил итәчәк. Янғынны сүндерү вакыты-3 сәгать.

Урамнарға һәм яшел үсентеләргә су сибү нормасы СНиП 2.04.01 - 85* 3 нче таблица 1 нче искәrmә буенча кабул ителгән һәм 1 кешегә тәүлегенә 60 л тәшкил итәчәк. Гамәлдәге хәлгә, генераль планын гамәлгә ашыруның барлык срокларына исәп-хисап нәтижәләре таблицада күрсәтелгән.

Удельные нормы водопотребления

№ пп	Степень благоустройства жилых домов	л/сут
1	Здания, оборудованные внутренним водопроводом, канализацией, централизованным горячим водоснабжением	250
2	То же с местными водонагревателями	190
3	То же без ванн	120
4	Дома с водопользованием из водоразборных колонок	40

Су белән тәмин итүне үстерүнең төп юнәлешләре-район халкын эчә торган сыйфатлы су белән өзлексез тәмин итү, системаларның ышанычлылығын арттыру, челтәрләрдә аварияләр санын киметү, челтәрләрнең үткәрү сәләтен арттыру, су югалтуларын киметү.

Үсеш концепциясен гамәлгә ашыру кысаларында түбәндәге чараларны үтәү карала:

1. Муртыш авылында - Тамак, Көлмәт авылында һәм Боламык бистәсендә су башняларын һәм савытларны реконструкцияләү; 2. Су манараларын һәм артезиан скважиналарын исәпкә алу приборлары белән тулыландыру, диспетчерлаштыру системасын гамәлгә кертү; 3. Кулланучылар тарафыннан суны рациональ тоту һәм су белән тәмин итү системасында суның сыйфатын мониторинглау системасын камилләштерү буенча контрольнең көчәюе. Сәнәгать комплексының гамәлдәге һәм тәкъдим ителә торган эре объектларын (терлекчелек фермаларын) су белән тәмин итүнең үз чыганаclarынан (скважина арт, чишмәләр каптажы һ.б.) оештыру тәкъдим ителә. Скважиналарның саны пробалы сикерүләрдән һәм скважинаның дебитын билгеләүдән соң төгәл ачыклана. Суүткәргечнең диаметрларын, челтәрләрен һәм корылмаларын исәпләү территорияне проектлауның геологик, геоморфологик һәм гидрогеологик шартларын исәпкә алып проектлауның алдагы стадияләрендә башкарыла.

2. Су жиbәрү

Жирлек территориясендә шәһәр төзелеше эшчәнлеген гамәлгә ашырганда торак пунктлар территорияләрен, аларның үсешенә карап, үзәкләштерелгән су агызу системасы белән этаплап тәмин итү мөмкинлеген күздә тоту тәкъдим ителә. Үзәкләштерелгән су агызу системасын булдыру буенча планлаштырыла торган чаралар территорияне планлаштыру документларын әзерләү стадиясендә билгеләнергә тиеш.

Өске агымны оештыру

3. Территорияне санитар чистарту

Татарстан Республикасының калдыклар, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендәге территориаль схема нигезләмәләре нигезендә калдыкларны чыгару Сарман районының Сарман авылы полигонына оештырылырга тиеш.

Сыек пычракларны септикларга яки тимер-бетон монолит выгребларга жыйрга һәм ассенизация транспорты белән санитария-эпидемиология хезмәтләре күрсәткән урыннарда чыгарырга тәкъдим ителә. Өстәлә торган суның сыек калдыкларга нисбәте 1:1 гә тигез.

4. Жылылык белән тәмин итү

Жирлектә үзәктән жылылык белән тәмин итү юк. Биналарны жылыту ягулыкның төрле төрләрендә эшләүче индивидуаль жылыту системалары ярдәмендә башкарыла.

Үзәкләштерелгән жылылык белән тәмин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

5. Газ белән тәмин итү

Үзәкләштерелгән газ белән тәмин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

6. Электр белән тәмин итү

Үзәкләштерелгән электр белән тәмин итү системасын үстерү күздә тотылмый

7. Зәгыйфь токлы челтәрләр

Проект гамәлдәге элемент системаларыннан телефонлаштыру, телевидение һәм радиофикация системаларын 100% ка проектлауны тәкъдим итә.

Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре һәм аның социаль-икътисадый нәтижеләлеген бәяләү.

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижеләлеген бәяләү, түбәндәге күрсәткечләргә ирешү кирәклеген исәпкә алып, 2025 ел мәгълүматлары белән чагыштыру нигезендә башкарыла:

- халыкны өзлексез эчәр су белән тәмин итү;
- микробиологик күрсәткечләр буенча гигиена таләпләренә җавап бирми торган эчәр суның тикшерелгән пробаларының чагыштырма авырлыгын 2026 елга 0,5 кә кадәр киметү %;
- су белән тәмин итү һәм ташландык суларны агызу коммуналь системаларының тузу дәрәжәсе елына 5% ка кимү.

Программа чараларын гамәлгә ашырудан гомуми икътисадый нәтижәгә Кәүҗияк авыл җирлегенә территориясендә авыручылар санын киметү, халыкның гомер озынлыгын арттыру, социаль-экологик хәлне яхшырту исәбенә ирешү күздә тотыла.

Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программаны гамәлгә ашыру Мортыштамак авыл җирлегенә халкын коммуналь инфраструктураның сыйфатлы хезмәтләре белән тәмин итүгә юнәлдерелгән программа чаралары комплексын үтәү юлы белән гамәлгә ашырыла

1. Мортыштамак авыл җирлегенә башкарма комитеты:

- Мортыштамак авыл җирлегенә коммуналь инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын эшли;
- коммуналь инфраструктураны комплекслы үстерү программасы нигезендә коммуналь комплекс оешмалары тарафыннан эшләнә торган инвестиция программалары проектларын формалаштыруга техник биремне раслый;
- коммуналь комплекс оешмалары тарафыннан эзерләнгән инвестиция программалары проектларының аларны формалаштыруга расланган техник задание шартларына туры килү-килмәвен һәм аны гамәлгә ашыру өчен кирәкле финанс ихтыяжларын исәпләүнең нигезләгән тикшерә;
- кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмә күләме һәм коммуналь комплекс оешмасы товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга тиешле өстәмә күләме турында, шулай ук коммуналь инфраструктура системасына тоташтыруга тариф күләмнәре турында тәкъдимнәр эзерли;
- коммуналь комплекс оешмаларының товарларыннан һәм хезмәтләреннән файдалану мөмкинлегенә, тәкъдим ителә торган өстәмә акчаны исәпкә алып, анализ ясый

2. Сарман муниципаль районының коммуналь комплексын оештыру жирлек башлыгы тарафыннан расланган һәм коммуналь инфраструктураны комплекслы үстерү программасы нигезендә эшлэнгән техник бирем шартлары нигезендә:

- инвестиция программасы проекты һәм әлеге программаны гамәлгә ашыру өчен бер елга кирәкле финанс ихтыяжларын исәпләүне эзерли;

- инвестиция программасының эзерлэнгән проекты һәм аны гамәлгә ашыру өчен кирәкле финанс ихтыяжларын исәпләү муниципаль берәмлекнең башкарма органына инвестиция программасы проектының аны формалаштыруга расланган техник бирем шартларына туры килүен һәм аны гамәлгә ашыру өчен кирәкле финанс ихтыяжларын исәпләүнең нигезлеген тикшерү өчен тапшыра;

- кирәк булган очракта бирелгән исәп-хисапларның, исәплэнгән финанс ихтыяжларының тәкъдим ителгән инвестиция программасы проектына туры килмәвен яисә күрсәтелгән программа проектының аны эшләүгә техник биремгә туры килмәвен тикшерү нәтижәсендә ачылган;

- коммуналь инфраструктураны үстерү максатларында муниципаль берәмлекнең башкарма органы белән расланган инвестиция программасын гамәлгә ашыру шартларын билгели торган шартнамә төзи.

Коммуналь комплекс оешмалары тарафыннан коммуналь инфраструктура төзүгә һәм модернизацияләүгә алына торган акчалар:

- тоташтыруга тарифның тапкырчыгышына тигез булган һәм сорала торган йөкләнешне тоташтырган өчен түләүләр;

- кулланучылар өчен бәягә (тарифка) һәм кулланучыларга бер ел эчендә куелган хезмәт күләменә (жылылыкка, суга һ.б.) өстәмә арттыруга тигез.

